

зації України, провадиться колосальної найвеличнішої ваги справа колективізації сільського господарства України. Піднесення індустріалізації на високий ступінь, а також колективізація сільського господарства України це — великий творчий фактор піднесення на вищий ступінь і національного українського життя. Розгортається вже на другий рік надзвичайна, усвідомлена, вирахована докладно, соціалістична будівнича плянова робота, наступає другий рік п'ятирічного будівничого державного пляну, рік величезніших сміливістю замірів, і величезніших завдань і величезніших досягнень пролетаріату, то буде соціалізм.

Виявляється ясна творча лінія керівної партії, її невидана у історії світу напружена спільна праця в будівництві соціалізму. Відходять, никнуть перед новим творчим життям віджилі форми минулої націоналістичної традиції, никнуть, щезають націоналістичні змагання і в громадському, і в церковному житті і лише кволим, нікчемним хоч і злочинним виявом цих змагань були і націоналістичні домагання і в церкві, і в громаді, що виявилася і в СВУ. Відчуваю і свідчу, як далеко без повороту відійшли від мене націоналістичні змагання і в церкві, і в громадському житті. Чую і свідчу, як близьке і рідне, і дороге мені соціалістичне радянське будівництво. Вже з 1928 р. після моєї відлуки од церкви і у всій моїй істоті піднялось відчуття жадоби праці в радянському соціалістичному будівництві, прокинувся в мені приспаний в перестанні роки послідовник творчого соціалізму. Всією істотою до останку прагну послужити великому ділу радянського будівництва.

Володимир Чехівський

*ГДА СБ України, ф. 6, спр. № 67098-ФП, т. 45, арк. 94-97.
Оригінал. Рукопис олівцем.*

№ 128

Додатковий протокол показів Володимира Чехівського від 8 вересня 1929 р.

1929 р. 8-го вересня, я нижчепідписаний, показав. Визнання провин моїх перед РадВладою, я дав повні в попередніх показаннях, ті визнання остаються в силі. Тепер визначаю фактами межі моїх провин:

1) В церковній діяльності моя провина в тому, що в часті полемічного характеру проти тих, хто обстоює безвірництво, се б то і проти керівної партії. Націоналістичний тон в моїх проповідях виявилася лише в проповідях про заслуги української церкви і то було розходження з напрямком РадВлади. Велика більшість моїх промов не торкалася зовсім і тоном Рад[янської] Вла-

ди. Це промова на тлумачення Св. Євангелія книги Діяній, Апостольських послань, на церковно-історичні теми з загальної церк[овної] історії, з каноніки і інших галузів богословія. Проти РадВлади, як такої, я ніколи не боровся ні в якій спосіб, се б то не йшов проти державного ладу.

А на I всеукр[аїнському] церк[овному] Соборі виніс я пропозицію і вона була прийнята, такого змісту: виключити із церкви того, хто діло церкви вживає для повернення влади пануючих. Коли 1924 р. обрали новий склад ВПЦР, я не увійшов в той склад ВПЦР через те, що уже в підготовці виборів складу ВПЦР 1924 р. була тактика, що її не поділяв, а власне єпископи з мітрополітом засвоювали собі ініціативу складення списку складу ВПЦР. В склад ВПЦР я не увійшов, одмовився. Коли після обрання През[идії] ВПЦР закликали мене за службовця-благовісника, також одмовився, хоч до того часу видав благовісницьким відділом Вс[української] Пр[авославної] Ц[ерковної] Р[ади].

Про моє одмовлення може посвідчити і тодішній голова і його заступник. Одмовився я і 1925 р. на пленумі ВПЦР увійти в Президію ВПЦР. Розходження моє з Презид[ією] ВПЦР, крім справи керівництва внутрішнього в церкві торкалося і відношення до РадВлади. На мою думку ВПЦР тоді брала неприпустимий клерикальний напрям в державі, се б то одмежувалася від ДержВлади. Коли ВПЦР 1925 р. посилала делегацію до ДержУряду і мене закликала, я погодився, вважаючи на те, що ВПЦР ніби погоджується йти цілком лояльним шляхом.

Коли ж потім ВПЦР пішла все ж шляхом нелояльним я вже був в делегації не від ВПЦР, а від Укр[аїнської] Церкви. І в тій делегації йшов в розріз з ВПЦР і її напрямом. Про це можуть посвідчити учасники делегації 1926 р. як архієп. Ів. ПАВЛОВСЬКИЙ. В 1926 р. участю в Покрів[ських] Велик[их] Зборах, я підтримав новий напрям в Українській церкві, що визволялася від націоналістичного напрямку. Мій вислів 1926 р. про можливість тихого поминання С. Петлюри, хоч і набрав помимо моєї волі політичного напрямку значіння, не мав наміру політичного, через те він є провина, але не намірена.

В 1927 р. я увійшов до ВПЦР також, щоб підтримати напрям в керівних колах до визволення церкви від нецерковних впливів, елементів. Але моя терпимість до тих елементів, нерішучість в обмежуванні від них в церкві викликали й моє усунення ВПЦР від церковної роботи в 1928 р. Отже в церковній діяльності я винний перед РадВладою за полемічний тон де-яких промов, що переходив у ворожий тон носіїв ідеології безвірництва, винний і в нерішучості у визволенні Церкви від нецерковних елементів, в потуранні останнім, але я не вів боротьби проти РадВлади, як такої я не був ворогом РадВлади, хоч і був винний перед РадВладою.

2) В громадській діяльності за останні роки я не приймав участі. Моя провина перед РадВладою, що дозволяв собі перед молоддю, знайомою мені

критикувати прояви фактичного державного життя і викликав у юнацтва теж критичне відношення. Але разом з тим я виявляв цілком негативне відношення до націоналістичних ухилів, до Петлюровщини, до Донцовщини до єдиного національного фронту. Це посвідчать всі, хто говорив зі мною з юнаків в цій справі. Отже і тут я не був ворогом РадВлади, а винний перед нею за безвідповідальну критику, свідчить про це і моя стаття 1927 р. в «Пролет[арській] Правді»: «Діла антанти на Україні»¹. Присутність моя на одній розмові-наradі СВУ без всякої участі, потім в роботі СВУ теж є провиною, але й тут я нічим не зрадив РадВладі, бо і назву я заперечив і потім нічого не робив в напрямку СВУ і про роботу та зв'язки СВУ нічого не знав. Отже і тут я винний за участь в розмові, але ворогом РадВлади і тут не був.

Прошу Суд прийняти і ці факт до уваги, коли моя справа буде розглядатись, і полехчити присуд.

Володимир Чехівський

3) В істоті своїй я не був ворогом РадВлади ніколи, не йшов проти РадВлади, і тільки своїми провинами чинив зло РадВладі, не маючи такого наміру. Це тепер я усвідомив, пережив. Повний і рішучий здвиг пройшов в мені. Я одсахнувся від всякого компромісу з неарадянськими націоналістичними течіями, настроями, бачучи всю їх нікчемність і шкідливість. Переживши цей здвиг, всю свою істоту віддаю на служіння великому ділу арадянського будівництва соціалізму, як про це вже докладніше подав в показанні 4-Х-1929 р.

Володимир Чехівський

[Допросив: Горожанін]

*ГДА СБ України, ф. 6, спр. № 67098-ФП, т. 45, арк. 103–104 зв.
Оригінал. Рукопис олівцем.*

№ 129

Додатковий протокол допиту Володимира Чехівського від 9 вересня 1929 р.

1929 р. 9 вересня, я нижчепідписаний показав:

1) Крім участі в Соборах, Великих Зборах Всеукр[аїнської] Ц[ерковної] Пр[авославної] Ради, в Президії ВПЦР, — моя організаційна церковна робота проходила і в парахвіяльній житті Київ[ської] Софіївської парахвії. З початку 1922 р. чи з кінця 1921 р. на загальних зборах Софіївської парахвії я вніс пропозицію організувати при парахвіяльній раді хор робітників слова (читців та проповідників) з парахвіян. Метою хора робітників слова було

¹ Це речення написано зверху над рядком.